Cahiers du CEFRES
N° 24, L'enseignement supérieur en France et en République tchèque : perspectives européennes = Vysoké školství v České republice a ve Francii: evropské perspektivy
Antoine Marès, Dominique Sotteau, Věra Šťastná (Ed.)

Claude LAUGENIE

Harmonizace evropských vysokoškolských diplomů. Moduly, kredity, uznávání

Référence électronique / electronic reference :
Claude Laugénie, « Harmonizace evropských vysokoškolských diplomů. Moduly, kredity, uznávání », Cahiers du CEFRES. N° 24, L'enseignement supérieur en France et en République tchèque : perspectives européennes = Vysoké školství v České republice a ve Francii: evropské perspektivy (ed. Antoine Marès, Dominique Sotteau, Věra Šťastná).
Mis en ligne en / published on : mars 2010 / march 2010
URL : http://www.cefres.cz/pdf/c24/laugenie_2001_harmonizace_evropskych_diplomu.pdf
Editeur / publisher : CEFRES USR 3138 CNRS-MAEE
http://www.cefres.cz

Ce document a été généré par l'éditeur.
© CEFRES USR 3138 CNRS-MAEE

HARMONIZACE EVROPSKÝCH VYSOKOŠKOLSKÝCH DIPLOMŮ MODULY, KREDITY, UZNÁVÁNÍ

Claude Laugénie

Profesorka na univerzitě v Pau a Pays de l'Adour,
Pověřenec řízení vysokého školství, Ministerstvo školství
členka Národního výboru pro hodnocení univerzit

Návrh harmonizace evropských vysokoškolských diplomů, formulovaný v Bologni roku 1999, je projektem zásadního významu pro budoucí výchovu zaměstnanců, techniků a inženýrů Evropy zítřka. Konference evropských ministrů školství, která se uskuteční v Praze na jaře 2001,[1] bude představovat další etapu tohoto procesu, jehož vznik a vývoj je tudíž zajímavé připomenout.

1. Objevení se projektu

Projekt harmonizace evropských vysokoškolských diplomů podnítil Claude Allègre, francouzský ministr vysokého školství a výzkumu. K projektu se přidali další tři evropští ministři: německý, britský a italský. Dne 25. května 1998 společně podepsali **prohlášení ze Sorbonny**.

Základní obrysy tohoto prohlášení lze shrnout následovně:

- V minulosti se studenti a profesoři pohybovali a svého vzdělání nabývali po celé Evropě. Musíme však připustit, že dnes tomu tak již není, a to navzdory tomu, že samo vzdělání "zlidovělo."
- V oblasti vzdělání dojde v dohledné budoucnosti k velkým změnám: vědy a technika se vyvíjejí velmi rychle. Vzdělávání se otevírá pro větší počet studentů, a především se od nynějška stane celoživotní záležitostí.
- Evropské školství se musí stát přitažlivějším a hrát ve světě stále významnější úlohu. Proto "je při současném zachování našich odlišností naší povinností vynaložit úsilí zaměřené na odstranění překážek, rozvíjení spolupráce a ustavení společného rámce a prostoru evropského vysokého školství."

Toto prohlášení položilo základy "architektury" jednotlivých úrovní uznávání diplomů se dvěma základními studijními plány:

před licenciátem (bakalářem)

po licenciátu, což je studijní plán vedoucí k diplomu magistr (*mastaire*, master)

Mluvilo se rovněž o systému ECTS (European Credit Transfert System).

Byla podpořena mobilita a výměnné studentské pobyty.

---

[1] V Pafiíži došlo dne 9. října 200O ke schůzce, jejímž cílem byla pfiíprava této konference. Zúčastnili se jí pan Josef Beneš, vedoucí odboru vysokého školství, a paní Věra Častná z vedení odboru vysokého školství.

Výzva byla adresována i za hranice zemí Evropské unie, což je naprosto zásadní. Jestliže existuje evropská kultura, pak vychází ze zeměpisného prostoru, jenž se od území Unie (jakožto instituce) odlišuje a dalece je přesahuje.

Toto prohlášení se opíralo o úmluvu o uznávání evropských kvalifikací, podepsanou v Lisabonu, ale zároveň vyzývalo k jejich rozšíření.

Prohlášení ze Sorbonny z května 1998 bylo tedy ustavujícím a mobilizujícím činem, jímž započal proces harmonizace evropských vysokoškolských diplomů. Tento proces se následně díky kritickým připomínkám a dalším návrhům nepřestal obohacovat.

Velmi rychle byla podepsána dohoda s Dánskem, vlámskými společenstvími v Belgii, Bulharskem a Rumunskem. Svůj úmysl připojit se k projektu poté oznámily Maďarsko, Česká republika, Slovensko, Slovinsko a Chorvatsko.

Určité počáteční rozpaky vedly k upřesnění cílů a metod vedoucích k **Lisabonskému prohlášení**.

Použití výrazu evropská harmonizace totiž vyvolávalo dojem, že se jedná o dosažení harmonizace ve smyslu určité uniformity obsahů studijních plánů. Objevily se obavy z jednotného modelu evropského vzdělání. To však vůbec nebylo záměrem těch, kdo celý projekt začali. Předseda Rady německých rektorů to jasně upřesnil ve zveřejněné krátké zprávě, kterou adresoval svým kolegům a členům Rady evropských rektorů. Došlo k záměně harmonizace předložené na Sorbonně se zprávou francouzského odborníka (Jacques Attali), jenž navrhoval soustředit francouzské vysoké školství kolem diplomů udělovaných na úrovni maturita +3, maturita +5, maturita +8. Tento model 3/5/8, jenž je specificky francouzský, není modelem zavedeným v Evropě, přestože bychom se mohli domnívat, že naznačuje některé styčné body.

Prohlášení ze Sorbonny vlastně navrhovalo ztotožnění dvou cyklů:

a) Prvního cyklu, jenž by měl být mezinárodně uznáván a vést k dosažení kvalifikační úrovně *undergraduate* (srovnatelné s *bachelor*, bakalářem).

b) Druhého cyklu, jenž je kvalifikací k úrovni *graduate*, přičemž jde buď o cyklus krátký, ekvivalentní diplomu *master*, nebo dlouhý, odpovídající doktorátu (*PhD*).

Prohlášení zdůrazňovalo, že tyto dva cykly by měly být uznávány na základě srovnávání a mezinárodní ekvivalence. Rovněž upřesňovalo, že celý proces musí být stupňovitý, postupný, opětovný, obohacovaný diskusí.

Mutatis mutandis, stejně jako mohl být vnitřní trh Evropské unie vytvořen pouze "jednotným aktem," tak se prohlášení ze Sorbonny mělo stát nástinem "Evropy vědění" tím, že by odstranilo vše, co překáží mobilitě, uznávání a přístupu k práci na celém evropském území.

2. BOLOGNA: zásady a metoda

Mezi lety 1998 a 1999 se významně zvýšil počet signatářů prohlášení ze Sorbonny a došlo k obohacení diskuse

- o cíli přitažlivosti vysokého školství v Evropské unii
- o cíli zaměstnatelnosti
- o nároku na přehlednost studijních plánů.

V červnu 1999 se 29 zemí sešlo na jedné z nejprestižnějších evropských univerzit, aby zde podepsaly prohlášení nazvané "Evropský prostor vysokého školství": šlo o 15 zemí Evropské unie a 15 dalších zemí.

Obsah prohlášení z BOLOGNĚ:

Cíle:

a) Je nezbytné budovat ctižádostivou Evropu, opírající se o své intelektuální, kulturní, sociální, vědecké a technologické rozměry;

b) Tato Evropa musí odpovědět na výzvy milénia (technologické urychlení);

c) Musí dosáhnout lepší konkurenceschopnosti evropského systému vysokého školství a rozšířit svůj vliv do celého světa.

Metoda:

a) Přijetí systému jasných a srovnatelných, a nikoli podobných vysokoškolských diplomů, které by umožnily začlenění občana do pracovního trhu; jedná se tedy o poukaz ke kvalifikacím (získané znalosti a schopnosti, které lze uplatnit na pracovním trhu), a nikoli pouze k univerzitním diplomům. Univerzity musejí vychovávat zítřejší vedoucí pracovníky, manažery, průkopníky.

b) Přijetí dvou studijních plánů: před licenciátem (minimálně 3 roky: s úrovní kvalifikace odpovídající vstupu na pracovní trh) a po licenciátu (*master* a doktorát).

c) Zavedení systém kreditů ECTS, jenž má usnadnit mobilitu a umožnit přístup k nepřetržitému vzdělávání.

d) Podpora mobility;

e) Podpora evropské spolupráce při hodnocení kvality univerzit;

f) Podpora evropského rozměru ve všech studijních plánech (výměny po semestrech atd.).

3. Důsledky Bologně

Tyto důsledky jsou velmi důležité jak na rovině organizací tak pokud jde o strukturaci studijních plánů.

Především bylo přijato rozhodnutí, jímž se Rada **evropských rektorů** a Asociace evropských univerzit sloučily do jedné společné organizace E.A.U. (European Association of Universities). Toto rozhodnutí nepochybně propůjčí univerzitním organizacím velkou politickou sílu. Cílem tohoto velmi důležitého sblížení je podpora autonomie institucí a rozvíjení evropského prostoru vysokého školství a výzkumu: možnosti mít plné právo na udělování doktorátů, existence přidružených členů. Obě asociace se sejdou dva měsíce před schůzkou evropských ministrů, aby v Salamance podepsaly zakládací listinu.

Pokud jde o studijní plány, rektoři **německých univerzit** přijali 3. a 4. července 2000 usnesení, které má posílit evropský charakter jejich vysokého školství:

• pro rozšíření ECTS,

• pro rozšíření *doplňujícího diplomu* (*supplément du diplôme*), sloužícího k uznání, ale také zaměstnání (doplňující diplom obsahuje studentův profesní životopis),

• pro překlad stupňů dosaženého vzdělání,

• za současného požadavku, aby systém ECTS uznával rovněž známky daných institucí,

• za odmítnutí nivelizace, postupující zdola skrze relativizaci nároků některých disciplín.

Italští rektoři vypracovali nyní diskutovaný projekt adaptace *laurea*. V současné době je *laurea* získávána absolvováním jediného cyklu, jenž trvá podle zvolené disciplíny od čtyř do šesti let.

V budoucnu by měla existovat jedna tříletá *laurea* a jedna specializovaná *laurea*, získaná dvouletým doplňujícím studiem a ekvivalentní postgraduálnímu studiu. Každá *laurea* umožní zapsat se do tří *laurea* specializovaných.

Ve Francii dalo Ministerstvo školství, vysokého školství a výzkumu podnět k úvaze o evropské harmonizaci s cílem zvýšení přehlednosti architektury vysokoškolských diplomů, přičemž právě za tímto účelem by mělo být lépe organizováno uspořádání výstupů z vysokého školství.

První udělovaný diplom, DEUG, je v současné době diplomem získávaným za obecné dvouleté studium. Každý další rok je odměňován novým diplomem: licenciátem, magisterským diplomem (maîtrise). Toto uspořádání je jen málo přehledné, zejména proto, že úroveň licenciátu není přesně stanovena. Přesto však licenciát umožňuje ucházet se o státní zaměstnání (školství, úřednická místa a různé profesní školy).

• Odtud se zrodila myšlenka **posílení této úrovně** vytvořením "profesního licenciátu," jenž přidává k již existujícím licenciátům **hodnost (gradus)** přístupu ke kvalifikaci (výnos ze 17. 11. 1999). Tímto způsobem bylo na začátku školního roku 2000 vytvořeno 200 vzdělávacích příležitostí. Význam tohoto opatření, které povyšuje diplom licenciátu na hodnost, spočívá v tom, že lépe uspořádává výstupy z předmagisterské (undergraduate) roviny a bojuje proti tendenci pokračovat ve studiu a hromadit diplomy; a to i kdyby to vedlo k rozvíjení nepřetržitého vzdělávání a pozdějšího obnovení studia.

• Zároveň byl vytvořen magisterský diplom (výnos z 31. 4. 1999), jehož cílem je soustředit pod společným označením diplomy získané za pětileté studium navazující na MATURITNÍ vysvědčení: DESS, DEA, inženýrské diplomy. Magisterský diplom tak má zastřešit rovinu francouzských univerzitních diplomů, které odpovídají ukončenému graduálnímu studiu.

• Konečně doktorát zůstává beze změn. Po jednom roce prohloubeného studia s výhledem na výzkumnou praxi (DEA) se rozvíjí formou sepsání a obhajoby disertační práce (PHD).

Výchova vedoucích pracovníků budoucí Evropy konečně předpokládá, že studenti ovládají více jazyků. Tento požadavek vedl francouzské ministerstvo k návrhu na

zavedení osvědčení o jazykové kompetenci: jde o CLES, jehož studijní plán je rozvržen do tří úrovní, které se obvykle řídí podle Evropské rady. Tento diplom má zvýšit jazykovou úroveň studentů a zpřehlednit výuku směřující k tomuto cíli.

Nástin možného vývoje systému francouzských diplomů s ohledem na jeho harmonizaci v evropském prostoru.

Maturita Licenciát DEA/DESS

DEUG1 DEUG 2 Maîtrise Doktorát

MATURITA LICENCIÁT MAGISTR DOKTORÁT